

Výchova k občanství na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity¹

Erika Vonková²

Katedra občanské výchovy Pedagogické fakulty MU připravuje učitele základních škol pro výuku předmětu Občanská výchova a učitele středních škol pro výuku předmětu Základy společenských věd. Uvedený příspěvek prezentuje okolnosti vzniku katedry v roce 1990, tradice, na něž navazuje, a její vývoj až k současné podobě. Text přibližuje vývoj personálního složení katedry, okolnosti vzniku a podobu učebních programů, vědeckovýzkumnou činnost, seznam vědeckých konferencí, které katedra pořádala, stejně jako i seznam pracovišť, s nimiž katedra udržuje kontakty.

Klíčová slova:

Výchova, Občanství, Evropanství

Education to the citizenship at the Pedagogical Faculty of Masaryk University

The Department of Civics at the Pedagogical Faculty MU prepares basic school teachers for teaching the subject of Civics and secondary school teachers for teaching the subject Basis of social sciences. This contribution presents the circumstances of establishing the Department in 1990, it mentions its traditions and its development until today's shape. The text illustrates the development of personal structure of the Department, the circumstances of its foundation and the contents of teaching programmes, research activities, the list of scientific conferences organised by the Department as well as the list of other workplaces the Department is keeping contacts with.

Key words:

Education, Citizenship, Europeanism

Tradice, na něž Katedra občanské výchovy Masarykovy univerzity navazuje

Katedra občanské výchovy Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity připravuje učitele základních škol pro výuku předmětu Občanská výchova a učitele středních škol pro výuku předmětu Základy společenských věd. Studium obou forem je pětileté a je rozděleno na dva stupně: tříleté bakalářské studium a následné dvouleté magisterské studium. Vznik Katedry občanské výchovy v roce 1990 (při její konstituci zněl název Katedra filosofie a občanské výchovy) i současná její existence je neoddělitelně spojena s historickým momentem vzniku Pedagogické fakulty MU v Brně v roce 1946, jejíž součástí byl seminář občanské výchovy a sociologie (v jeho

¹ Text původně vyšel ve sborníku *Dvě desetiletí polistopadového vývoje ve společnosti a společenských vědách* (Rybář, R. 2010, Brno, MU, s. 5-13).

² PhDr. Erika Vonková, Katedra občanské výchovy Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity, Poříčí 31, 600 00 Brno, e-mail : 1635@mail.muni.cz; vonkova@ped.muni.cz

čele stál prof. K. Galla). Nově vznikající katedra v roce 1990 se však programově přihlásila zejména k tradici působení Jana Patočky na Pedagogické fakultě MU, který zde v letech 1946 až 1948 přijal pozvání k výuce filosofie, konkrétně výuce předmětů úvodu do filosofie, dějin filosofie, kapitol z dějin moderní filosofie a logiky. Není bez zajímavosti, že všechny uvedené předměty, samozřejmě vedle mnoha jiných, jsou v současnosti součástí učebních programů Katedry občanské výchovy Pedagogické fakulty MU.

Vznik Katedry filosofie a občanské výchovy PdF MU v roce 1990

Katedra filosofie a občanské výchovy na Pedagogické fakultě MU vznikla v roce 1990. V únoru tohoto roku byl založením katedry pověřen politicky rehabilitovaný Prof. PhDr. Ing. Miloš Dokulil, DrSc., který spolu s PaedDr. Ing. Dášou Hollanovou připravil konkurzní řízení. Z něho na podzim téhož roku vzešel zcela nový tým pracovníků. Tito se ujali za ztížených podmínek jak oborové výuky (Občanské výchovy a Základů společenských věd), tak i předmětů společného základu pro všechny studenty Pedagogické fakulty MU. Personální obsazení katedry při jejím vzniku plně respektovalo budoucí strukturu učebního programu přípravy perspektivních učitelů nově směřované výuky k občanství (a následně i evropanství) na základních a středních školách. První učební program katedry byl sestaven prof. M. Dokulilem a PhDr. E. Vonkovou na základě rozboru učebních programů zahraničních společenskovědních kateder (zejména britských), stejně jako i na základě výsledků pracovních setkání učitelů nově vznikajících společenskovědních kateder s odborníky ze zahraničí (jedno z těchto setkání organizoval a řídil i prof. Kohák). Učební program byl sestaven tak, aby budoucího učitele Občanské výchovy, popř. Základů společenských věd inspiroval k občanské a lidské angažovanosti, aby jej vybavil odbornými znalostmi a potřebnými dovednostmi didaktickými. Výsledkem čtyřměsíčního přípravného období byl učební program, podle něhož byla od podzimního semestru 1990 zahájena výuka. Z prvního učebního programu je na první pohled zřejmé, že odborné vybavení nové generace učitelů Občanské výchovy, popř. Základů společenských věd nesleduje pouze prakticistní cíle. Je soustředěno do předmětů filosofického, politologického, právního, sociologického, ekonomického a kulturologického zaměření. První realizovaný učební program byl naplněn výukou dějin filosofie (součástí tohoto předmětu je i četba a rozbor filosofického textu), etikou, estetikou, filosofickými otázkami přírodních věd, religionistikou, logikou,

dějiny politických teorií, státovědou, sociologií, ekonomii, psychologií a didaktikou. Postupně byly do učebního programu zařazovány další předměty, které obsah rozšiřovaly směrem k ekologii (ekologie člověka), kulturologii (dějiny umění, kulturní antropologie...), výchově k evropanství (evropské integrace), zejména však prohlubovaly znalosti v již uvedených disciplínách (Katedra filosofie a občanské výchovy jako první na Pedagogické fakultě MU založila tradici výběrových seminářů k základním předmětům). Struktura i obsah prvních učebních programů, které vznikaly v počátku devadesátých let, inspirovaly všechny programy následné, včetně toho posledního, který Katedra občanské výchovy MU v měsíci únoru 2007 předložila k akreditaci.

Od historie k současnosti

Katedra občanské výchovy Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity je součástí akademické obce pouhých sedmnáct let. Oněch sedmnáct let je však poznamenáno bouřlivým vývojem Československé, později České republiky, stejně jako i bouřlivým vývojem evropským i celosvětovým. Naznačené změny musely nutně poznamenat i tvář katedry, jejíž páteří jsou společenské vědy, tedy ty vědy, které programově reflektují sociální změny ve všech možných úrovních. „Soukromé dějiny“ Katedry filosofie a občanské výchovy MU (v roce 2001 přejmenované na Katedru občanské výchovy) zaznamenaly změny personální (odchod učitelů a jejich náhrada nově přijatými – mnohdy s jiným pohledem na vyučovaný předmět, popř. s jiným zaměřením), strukturální (původní čtyřleté studium Občanské výchovy se změnilo na oddělené tříleté bakalářské a následné dvouleté magisterské studium, původní pětileté studium Základů společenských věd se též změnilo na tříleté bakalářské a následné dvouleté magisterské studium), ale zejména změny vyvolané přísunem nových informací a znalostí, které souvisejí s účastí učitelů na mezinárodních konferencích, stážích, přísunem nové literatury české i zahraniční, stejně jako i vlastním vývojem kvalifikačním (ovlivněným mj. i aktivní účastí členů katedry v různých projektech). Katedra občanské výchovy v současné době vyvíjí svou pedagogickou činnost ve dvou základních směrech:

1) Katedra zajišťuje výuku společenskovedních disciplin v tzv. společném základu pro všechny studenty pedagogické fakulty. Uvedenou výuku navštěvuje i množství studentů z jiných fakult MU (předměty jsou nabízeny i studentům mimo PdF MU). Pro studenty bakalářského studia jsou určeny ve společném základu tyto předměty:

úvod do filosofie (tento předmět je pro všechny studenty PdF MU povinný), úvod do politologie, úvod do sociologie, úvod do ekonomie, aktuální etické otázky, základy estetiky a kulturologie, evropské integrace, dějiny kultury, filosofie výchovy (tyto předměty jsou vesměs volitelné). Pro studenty následného magisterského studia jsou ve společném základu nabízeny předměty: aktuální etické problémy, evropské integrace, vybrané kapitoly z filosofické antropologie (tyto předměty jsou pojaty jako volitelné).

2) Katedra občanské výchovy zajišťuje výuku dvou studijních oborů: Občanské výchovy (určený především pro budoucí učitele tohoto předmětu na základní škole) a Základů společenských věd (určených především budoucím učitelům tohoto předmětu na středních školách).

Studium obou oborů v současné době probíhá ve dvou stupních: tříleté bakalářské studium a následné dvouleté magisterské studium. Bakalářská zkouška, která oba stupně rozděluje, proběhla poprvé u oboru Základy společenských věd pro střední školy v roce 2006 a u oboru Občanská výchova pro základní školy poprvé proběhne v roce 2007. Rozdělení studia na dva stupně umožňuje absolventům bakalářského stupně obou oborů pokračovat po úspěšném absolvování přijímacích zkoušek v následném magisterském studiu buď na mateřské katedře nebo na kterékoliv společenskovědní fakultě (např. na Filosofické fakultě MU nebo na Fakultě sociálních studií MU).

Učební programy obou studijních oborů, Občanské výchovy i Základů společenských věd, jsou v bakalářském stupni sestaveny z předmětů: dějiny filosofie (pět semestrů), dějiny etiky (dva semestry), dějiny kultury, dějiny politických teorií (dva semestry), státověda, ekologie člověka, úvod do estetiky a kulturologie, ekonomie pro pedagogy (dva semestry), sociologie, sociální a vzdělávací politika v EU a religionistika. Uvedená soustava povinných předmětů je doplněna množstvím povinně volitelných a volitelných předmětů (např. aktuální politické problémy, lidská práva, masmédiá, filosofická antropologie, vybrané etické problémy, filosofické otázky výchovy...). Pro obor Základy společenských věd je ve většině disciplin rozsahem i obsahem bohatší výuka, stejně jako je i obsahově rozšířená o předměty ontologie, bioetika, speciální kapitoly ze sociologie, evropských integračních procesů, a další.

Učební programy obou studijních oborů v magisterském stupni jsou vystavěny na diferencovaně koncipované didaktice, vybraných kapitolách z dějin a etiky, logice, kulturní antropologii, filosofické antropologii, kulturologii a estetiky. V magisterském stupni je učební program úžeji pojat v předmětech povinných, o to více místa je věnováno předmětům povinně volitelným a volitelným (např. hodnotová orientace mládeže, naši prezidenti, základy managementu a marketingu, vybrané etické problémy, protidrogová výchova, obraz člověka v iracionální filosofii, filosofické otázky společenských věd nebo několik výběrových seminářů z religionistiky, české filosofie...).

Bohatost skladby učebních programů obou oborů, stejně jako i fakt, že při Katedře občanské výchovy od roku 1999 bohatě rozvíjí svou činnost Centrum pro evropská studia, umožňuje absolventům Katedry občanské výchovy nejen využít nabyté vědomosti ve školství, ale i v dalších oborech. Poměrně velké množství absolventů nachází uplatnění ve strukturách státní správy, orgánech Evropské unie, médiích, neziskových organizacích, ale i soukromém sektoru. Tento fakt inspiroval vedení katedry k myšlence rozšíření tzv. profilu absolventa právě v oblasti uplatnění absolventů v institucích, které svou činnost zaměřují zejména na spolupráci s orgány a institucemi Evropské unie.

Personálie

Katedra filosofie a občanské výchovy na Pedagogické fakultě MU vznikla v roce 1990. V únoru tohoto roku byl založením katedry pověřen politicky rehabilitovaný Prof. PhDr. Ing. Miloš Dokulil, DrSc., který spolu s PaedDr. Ing. Dášou Hollanovou připravil konkurzní řízení. Z něho na podzim téhož roku vzešel zcela nový tým pracovníků, který byl postupně v akademickém roce doplňován do podoby, která plně vyhovovala obsahu a struktuře formujícího se učebního programu. Následující seznam je doplněn o výčet předmětů, které byly konkrétním vyučujícím garantovány i vyučovány:

Barša Pavel	filosofie, politologie
Buchtová Magdaléna	filosofie, estetika
Dokulil Miloš	filosofie, filosofie dějin, filosofie vědy, ekonomie
Hollanová Dáša	Politologie

Lukáš Pavel	logika, filosofie jazyka
Nevoránek Jaroslav	Sociologie
Pazourek Miroslav	Religionistika
Pelán Jiří	didaktika, sociologie
Prokeš Milan	Právo
Vítek Jiří	dějiny filosofie
Vlachová Bohumila	filosofické otázky přírodních věd
Vonková Erika	dějiny filosofie, filosofická antropologie

V průběhu let příštích přišlo k mnoha personálním změnám z důvodu odchodu do důchodu, přechodu na jiná pracoviště. Kolektiv katedry postupně (jakoby v první vlně) opustili M. Gubová, D. Hollanová, P. Lukáš, J. Nevoránek, M. Pazourek, M. Prokeš, B. Vlachová, později P. Barša, J. Pelán, J. Vítek, M. Dokulil, jako poslední M. Buchtová. Kolektiv katedry postupně doplňovali noví vyučující, kteří byli přijati opět v řádném konkursním řízení:

David Roman	politologie (již opustil kolektiv katedry)
Goňcová Marta	politologie, evr. integrace, řed. Centra pro evrop. studia
Hodovský Ivan	filosofie, religionistika (již opustil kolektiv katedry)
Holý Ivan:	sociologie
Jemelka Petr:	dějiny filosofie, ekologie, ontologie, bioetika
Králík Oldřich	ekonomie
Nolč Jiří	státověda, politologie
Rybář Radovan	kulturologie a estetika., dějiny kultury, kult. antropologie
Skácelová Jana	didaktika, multikulturní výchova, filosofie výchovy
Šedová Jindřiška	právo (již opustila kolektiv katedry)
Švandová Blažena	logika, fil. otázky přírodních věd

	(opustila kolektiv kat.)
Valach Milan	etika

Výčet jmen interních členů katedry by však bylo možno doplnit seznamem dalším, jmény externích spolupracovníků, kteří se na oborové výuce podíleli. Z Filosofické fakulty MU např. Jaroslav Hroch (dějiny filosofie konce 20. stol.), Jiří Raclavský (logika), Dušan Lužný a Dalibor Papoušek (oba religionistika), popř. historik a religionista František Holeček (religionistika).

Katedra občanské výchovy MU v akad. roce 2006/2007:

Rybář Radovan, vedoucí katedry	kulturologie a estetika., dějiny kultury, kulturní antropologie, filosofické otázky společenských věd
Goňcová Marta (ředitelka Centra pro evropská studia)	politologie, evropské integrace
Holý Ivan	sociologie
Jemelka Petr	dějiny filosofie, ekologie, ontologie, bioetika
Králík Oldřich	ekonomie
Nolč Jiří	státověda, politologie
Skácelová Jana	didaktika, multikulturní výchova, filosofie výchovy
Valach Milan	etika
Vonková Erika (tajemnice katedry)	dějiny filosofie, filosofická antropologie
Milan Klapetek (, VUT Brno):	religionistika
Miloš Vítek (externí přednášející, Univerzita Hradec Králové)	ekonomie, politologie

Do kapitoly „Personálie“ je možno zařadit i poznámku o počtech studentů obou oborů, jejichž výuku katedra zajišťuje (v prezenčním studiu více než pět set), stejně jako i počtu studentů v tzv. společném základu. Počet nově přijatých studentů do prvních ročníků se neustále zvyšuje. Důvodem je značný stále přetrvávající rozdíl mezi počtem zájemců o oba obory s počtem přijatých (poměr pro některé katedrové kombinace je dokonce 1 : 20). Pro příklad lze uvést aktuální počet zapsaných

studentů do prvního ročníku obou studijních oborů – Občanské výchovy i Základů společenských věd: v akademickém roce 2006/2007 jejich počet převyšuje dvě stovky. Ani počet studentů ve společném základu není zanedbatelný: např. v akademickém roce 2006/2007 si zapsalo povinný předmět úvod do filosofie téměř tisíc posluchačů.

Vědeckovýzkumná činnost Katedry občanské výchovy Masarykovy univerzity

Aktuální vědeckovýzkumná činnost Katedry občanské výchovy MU se vyvíjí ve dvou hlavních směrech:

1) Účast členů katedry ve výzkumném záměru Pedagogické fakulty MU Škola a zdraví pro 21. století (MSM 0021622421), který je realizován v letech 2006–2010. Uvedený velmi rozsáhlý projekt navazuje na již realizovaný výzkumný záměr PdF MU z let 2000–2005 Učitelé a zdraví (MSM144100001). Katedra občanské výchovy vyvíjí svou činnost ve dvou výzkumných záměrech, které jsou součástí projektu: Filosofické aspekty výchovy ke zdraví a Filosofie zdraví. Výsledky jsou každoročně prezentovány na mezinárodních konferencích a zároveň publikovány ve sbornících (periodika Teachers and Health, periodika School and Health 21).

2) Vědeckovýzkumná činnost katedry spojená s činností Centra pro evropská studia, které bylo založeno při Katedře občanské výchovy v roce 1999. Ředitelkou Centra je PhDr. M. Goňcová, CSc. Toto Centrum koordinuje aktivity týkající se evropské integrace na fakultě, s podporou českých i zahraničních grantů realizuje nové studijní předměty, buduje knihovnu Centra, pořádá mezinárodní konference, vydává v rámci sborníků Pedagogické fakulty MU vlastní řadu Evropská studia, spolupracuje s kolegy na Slovensku (Bratislava, Trenčín, Banská Bystrica, Prešov) a ve Wroclavi (Katedra historie Filosofické fakulty).

Z českých grantů realizovaných Centrem v rozmezí let 2001-2006 lze jmenovat následující:

2001	Fond rozvoje VŠ MŠMT ČR: Centrum pro evropská studia
2002	Fond rozvoje VŠ MŠMT ČR: Lidská práva v evropském kontextu MŠMT ČR: Spolupráce na projektu Brněnské centrum evropských studií

2003	MŠMT ČR: Spolupráce na projektu Brněnské centrum evropských studií
2004	MŠMT ČR: Spolupráce na projektu BCES Vzdělávací politika EU
2005	MŠMT ČR: Rozvojový projekt Soustava evropských studijních jednotek na MU (v rámci BCES) na PdF

Ze zahraničních grantů Centrem právě realizovaných lze jmenovat následující:

2004–2006 (plus dva roky pokračování jako závazek MU)	Grant Evropské komise, Brusel – Jean Monet-C01/150 Permanent Course-Social and Educational Policy of the EU
2006–2009 (plus dva roky pokračování jako závazek MU)	Grant Evropské komise, Brusel – Jean Monet-2006-1616/001-001 JMO JMO European Module- European Integration: Construcion of new Europe?

Z dalších zahraničních projektů, v nichž se členové katedry aktivně podíleli, je nutno připomenout grant VEGA 1/2229/05 Reflexie morálky na Slovensku, stejně jako i projekt Dějiny etiky (v obou je mezinárodním koordinátorem prof. Gluchman).

3) K uvedenému výčtu hlavních směrů vědeckovýzkumných aktivit je nutno připojit řadu dalších:

- Fond rozvoje VŠ MŠMT ČR: tříletý projekt v letech 2001-2003 Výuka filosofické antropologie jako součást výuky na PdF MU (výsledkem je aktuální výuka tohoto předmětu na PdF, LF a PřF MU).
- Realizace velkého množství tzv. fakultních grantů (projektů), na jejichž naplnění se podílejí i studenti Katedry občanské výchovy MU:

Studenti i odborná fakultní veřejnost (včetně vedení fakulty) velmi vysoce hodnotí každoroční mezinárodní soutěž o nejlepší původní studentskou práci z oblasti společenských věd. V organizování soutěže se pravidelně (již po sedm let) střídají brněnská Katedra občanské výchovy a bratislavská Katedra občianskej a etickej výchovy.

Katedra získává pravidelně již několik let za sebou finanční podporu pro fakultní projekty, které směřují k multikulturní výchově (např. spolupráce s Romským muzeem v Brně).

Uvedený výčet není úplný, byl omezen pouze na vědeckovýzkumné aktivity blízké minulosti, popř. na ty, které jsou v plném proudu jejich realizace. Výčet aktivit minulých, včetně jejich výstupů, by samozřejmě pokryl daleko větší plochu. Společným jmenovatelem všech v minulosti realizovaných i aktuálně řešených projektů je nejen rozvoj vědeckých disciplin, pod jejichž hlavičkou se skrývají, ale i snaha o využití výsledků vědeckovýzkumné činnosti pro rozvoj oboru a zkvalitnění výuky studentů, oborových i těch, kteří s Katedrou občanské výchovy MU přijdou do styku v rámci tzv. společného základu.

Konference pořádané Katedrou občanské výchovy Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity

Nedílnou součástí obrazu každého pracoviště je i činnost, která mu dává jakoby „vnější lesk“ a učiní ho viditelným pro odbornou veřejnost. Touto činností je zajištění pořádání vědeckých konferencí. Tradice přípravy a realizace mezinárodních vědeckých konferencí byla založena již v roce 1995, kdy Katedra občanské výchovy MU připravila a realizovala mezinárodní vědeckou konferenci na téma *Etika a dnešek*. Příspěvky, které na konferenci zazněly, byly prezentovány pro potřeby širší odborné veřejnosti i studentů ve sborníku stejného názvu. Další mezinárodní vědecké konference pořádané Katedrou občanské výchovy MU následovaly v pravidelném sledu od roku 1998, stejně jako u první konference byly příspěvky publikovány ve sbornících.

Přehled jednotlivých mezinárodních vědeckých konferencí, které jsou vždy doplněny názvem sborníku, ten je výsledkem jednání každé z nich:

	Téma mezinárodní konference	Publikovaný sborník
1995	Etika a dnešek	Jemelka, P., Valach, M. (eds). <i>Etika a dnešek</i> . Brno: Sborník prací PdF MU, řada společenských věd č.15, 1996
1998	Jan Patočka, Češi a Evropa	Vonková, E. (eds). <i>Jan Patočka,</i>

		<i>Češi a Evropa</i> . Brno: Sborník prací PdF MU, řada občanské výchovy a společenských věd č.1, 2000
1999	Evropanství a národní identita	Goňcová, M. (eds). <i>Evropanství a národní identita</i> . Brno: Sborník prací PdF MU, řada evropských studií č.1, 2000
2001	Perspektivy občanské společnosti v integrující se Evropě	Goňcová, M. (eds). <i>Perspektivy občanské společnosti v integrující se Evropě</i> . Brno: Sborník prací PdF MU, řada evropských studií č.2, 2001
2002	Lidská práva v evropském kontextu	Goňcová, M. (eds). <i>Lidská práva v evropském kontextu</i> . Brno: Sborník prací PdF MU, řada evropských studií č.3, 2002
2003	Demokracie a Evropa v době globalizace	Goňcová, M. (eds). <i>Demokracie a Evropa v době globalizace</i> . Brno: Sborník prací PdF MU, řada evropských studií č.4, 2003
2006	Střední Evropa a evropská integrace	Goňcová, M. (eds). <i>Střední Evropa a evropská integrace</i> . Brno: Sborník prací PdF MU, řada evropských studií č.5, 2006

V současné době Katedra občanské výchovy Pedagogické fakulty MU připravuje mezinárodní vědeckou konferenci ke stému výročí narození Jana Patočky, která proběhne v měsíci září 2007.

Kontakty a spolupráce

Katedra občanské výchovy Pedagogické fakulty MU navázala od roku 1990, tedy od svého vzniku, řadu kontaktů s akademickými pracovišti, ale i s dalšími institucemi.

Dva z nich jsou dokonce podpořeny tzv. dohodami o spolupráci, které zastřešují instituty děkanů mateřských fakult spolupracujících kateder:

- Katedra etickej a občianskej výchovy Pedagogické fakulty UK v Bratislavě
- Katedra filosofických vied UMB v Banské Bystrici.

Katedra občanské výchovy však pěstuje řadu odborných kontaktů, které jsou realizovány formou vzájemných účastí na vědeckých konferencích, pedagogickým hostováním (přímá výměna či zprostředkování agenturami...), publikační činností na těchto pracovištích, společným řešením grantů a vědeckých projektů (přímá účast v řešení nebo posuzování výstupů)...Uvedeme ta pracoviště, s nimiž jsou kontakty nejaktuálnější a nejživější:

- Katedra občianskej výchovy a jazykov FTVŠ UK v Bratislavě
- Katedra politologie FF UCM v Třaně
- Katedra filozofie FF UKF v Nitre
- FF PU Prešov.
- Katedra historie FF Univerzity Wrocław

Pravidelné kontakty katedry jsou však vyvíjeny se všemi sesterskými společenskovedními univerzitními katedrami v České republice (Praha, Ostrava, Olomouc, České Budějovice, Hradec Králové).

Kontakty nevyvíjejí pouze učitelé katedry, ale i oboroví studenti. Posluchači obou oborů již řadu let vyjíždějí na krátkodobé nebo i dlouhodobé studijní pobyty na sesterské společenskovední katedry v České republice, zejména však v zahraničí:

Každoroční týdenní studijní pobyt cca 10 studentů na PdF UK Bratislava (projekt Mobility MU), semestrální pobyty v Neapoli (Itálie), Dordogne (Francie), Mnichově (Německo), Vídni (Rakousko), Cambridge (Anglie), desetisemestrový pobyt v Dijonu...Na tomto místě je možno uvést i každoroční (již sedmiletou) účast studentů katedry na mezinárodní soutěži o nejlepší původní studentskou práci z oblasti společenských věd (úspěšné studenty finančně odměňuje děkan PdF MU).

Katedra občanské výchovy nespolupracuje pouze s akademickými pracovišti, vyvíjí svou činnost i směrem k jiným orgánům a institucím:

- ČSAV- přednášky
- Brněnské centrum evropských studií – společné projekty a akce
- Muzeum romské kultury v Brně – společné projekty, přednášky
- Sdružení Židovský památník Černovice – společné projekty
- Parlament ČR - přednášky
- Kancelář ombudsmana - přednášky
- Amnesty international – přednášky.

Pravidelné kontakty Katedry občanské výchovy s uvedenými akademickými pracovišti i dalšími orgány a institucemi přispívají k odbornému růstu jejích členů (učitelů ale i oborových studentů), napomáhají rozvoji oboru, neméně však přispívají i ke zkvalitnění a zpestření výuky oborové, stejně jako i výuky v tzv. společném základu. Studenti jiných kateder PdF MU (dokonce i jiných fakult) pravidelně využívají možnost návštěvy přednášek mimofakultních přednášejících nebo účasti ve společných akcích.

Závěr

Katedra občanské výchovy Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity vznikla v porevolučním roce 1990, v jarním semestru probíhal bouřlivý a hektický zakladatelský proces, avšak od semestru podzimního již pravidelná oborová výuka studentů Občanské výchovy a Základů společenských věd. Od onoho „roku jedna“ prošla katedra řadou strukturálních, organizačních i personálních změn, z učebních programů se vytratil některé předměty, naopak řada nových je obohatila, zvýšil se počet oborových posluchačů jako reakce na silný tlak zájemců o studium na katedře. Katedra občanské výchovy ve všech odbornostech rozvíjí svůj potenciál v projektech a grantech od úrovně fakultní až po úroveň evropskou, s nimi mnohdy těsně souvisí odborné kontakty a spolupráce s akademickými i mimoakademickými pracovišti. Řada mezinárodních vědeckých konferencí, jejichž pravidelnost již založila určitou tradici, učinila katedru viditelnou pro odbornou (v některých případech i laickou) veřejnost a tím se stala i místem odborných diskusí o aktuálních problémech „současného světa“ i „současného člověka“ v tomto světě žijícího. Jako největší zásluhu vzniku a existence Katedry občanské výchovy je však bezesporu nutno považovat její podíl na vzniku oboru, který zcela novým způsobem přistoupil

k přípravě nové generace budoucích učitelů předmětu Občanská výchova na základních školách a budoucích učitelů předmětu Základy společenských věd na školách středních. Právě tyto předměty byly na obou úrovních před rokem 1989 nejvíce ideologicky infikovány a deformovány, a proto v době porevoluční v první vlně na nových základech vytvářeny, budovány a rozvíjeny. Tohoto nelehkého úkolu, stejně jako i obtížného úkolu získání prestiže obou předmětů na základních a středních školách, se ujímají v jihomoravské (mnohdy a nejen v této) oblasti většinou právě absolventi Katedry občanské výchovy Pedagogické fakulty Masarykovy univerzity. A právě kvalita a úroveň těchto učitelů nejvíce vypovídá o kvalitě a úrovni katedry, která je na jejich pedagogickou dráhu připravila.